

השינויים ברמות החיסוי לתחליפי יבוא ולמוצרי יצוא תעשייתיים עקב המדיניות הכלכלית החדשה

יוסף ברוך *

עיקר הממצאים

סקירה זו נועדה לנתח את השינויים שחלו ברמות החיסוי לתחליפי יבוא ולמוצרי יצוא תעשייתיים, עקב הליברליזציה במדיניות שער החליפין, בחודש אוקטובר 1977, שהונהגה כחלק מן התכנית הכלכלית החדשה. השינויים במדיניות שערי החליפין כללו את פיחות השער הרשמי של הל"י, ביטול תמריצי יצוא והפחתות בשיעורי המכס ומסי קנייה. נקיטת צעדים אלו שינתה את יחסי המחירים בין המוצרים והשירותים הסחירים לבין הבלתי סחירים, וכן את המחירים היחסיים במגזר המוצרים והשירותים הסחירים כשלעצמו. השינויים במחירים היחסיים בתוך המגזר הסחיר נמדדים בעבודה זו בעזרת מדדי חיסוי נומינליים ואפקטיביים. הכפלת מדדים אלה בשער הל"י הרשמי נותנת את התמורה בל"י לדולר תפוקה ולדולר ערך נחסף (או מוסף) בהתאמה. מדדי חיסוי נומינליים (או הפרשי מחירים נומינליים) מוגדרים כהפרש בין המחירים המקומיים לבין המחירים העולמיים. מדדים אלה חושבו כאן, לגבי תחליפי יבוא, על בסיס שיעורי המכס והמסים האחרים על היבוא, המתחרה עם התפוקות המקומיות. המשקלות בחישובים אלה הן ערכי התפוקות המקומיות (ולא ערכי היבוא). במגזר היצוא מבטאים מדדים אלו את שיעורי התמיכה לדולר יצוא (התמיכות הן: החזרי מסים עקיפים ותשלומים מקרנות טקסטיל). מדדי חיסוי אפקטיביים מודדים את ההפרש, שבין התמורה לגורמי הייצור הון ועבודה (ערך מוסף) במחירים מקומיים, לבין התמורה, שהיתה מתקבלת אילו הוסרו כל המכסים והתמיכות על תפוקות ועל תשומות (ערך מוסף במחירים עולמיים¹). בסקירתנו זו ניסינו לבחון את השאלה, מה היתה השפעתם של הצעדים בתחום מדיניות שער החליפין על הפער שהיה קיים, קודם אוקטובר 1977, בין התמורה בייצור תחליפי יבוא לבין זו של מוצרי יצוא. מבדיקות שערכנו עולה, שהפער התרחב עקב הרפורמה בשער החליפין; קיומו של פער מעין זה נוגד את העיקרון של מערכת מחירים אחידה לפעילות יצרנית כלשהי. הממצאים בעבודה זו מצביעים על עובדה נוספת: בעוד שבמגזר היצוא גרם השינוי במדיניות להאחדת שערים, הרי במגזר תחליפי יבוא תעשייתיים לא חל שינוי משמעותי בפיזור שיעורי התמורה ליחידת תפוקה, עם הורדת שיעורי המכס, בנובמבר 1977. הפיזור פוגם בהקצאה יעילה של מקורות במשק.

* המחבר הינו כלכלן במחלקת המחקר של בנק ישראל. המחבר מודה לאבנר הלוי ממחלקת המחקר על סיועו לפרק היצוא בעבודה זו.
¹ ראה נספח, בסוף העבודה, על ההגדרות ודרכי חישוב של שיעורי חיסוי נומינליים ואפקטיביים.

ערב הרפורמה היה שער החליפין הרשמי 10.35 ל"י לדולר ארה"ב, ועל רוב היבוא (סחורות) שולם היטל ביטחון בשיעור של 15 אחוזים ; לפיכך, לצורכי עבודה זו, ראינו בהיטל הביטחון חלק מן השער הרשמי (של 11.90 ל"י לדולר) ששרר ערב הרפורמה הכלכלית. החיסוי הנומינלי מעל לשער רשמי זה היה כ-36 אחוזים בתחליפי יבוא תעשייתיים וכ-14 אחוזים ביצוא התעשייתי ; לפיכך הגיע הפער בין התמורות לדולר תפוקה, שהתקבלו בשני מגזרים אלה, ערב הרפורמה, לכ-20 אחוזים.

במסגרת הרפורמה במדיניות שער החליפין, הועלה השער הרשמי ל-15 ל"י לדולר, כלומר פיחות של 26 אחוזים לעומת השער הקודם (שהיה 11.90 ל"י לדולר, כולל היטל ביטחון). נוסף על כך, בוטלו תמריצי היצוא, והדבר גרם לירידת רמת החיסוי הנומינלית ליצוא תעשייתי ב-12 אחוזים ; מכאן שהפיחות נטו ליצוא התעשייתי הסתכם ב-11 אחוזים. הפיחות נטו בתחליפי יבוא תעשייתיים היה גבוה יותר, כ-20 אחוזים, בשל צמצום קטן יותר ברמת החיסוי הנומינלית, שנבע מהורדת שיעורי המסוי על היבוא (של כ-4 אחוזים). בשל השיעורים המפלים של הפיחותים בין היבוא לבין היצוא, גדל לאחר הרפורמה הפער שבין התמורות לדולר תפוקה בשני המגזרים מ-20 אחוזים ל-30 אחוזים.

את ההשלכות, שנודעו לשינויים בשערים על הקצאת המקורות במשק, מוטב לבחון באמצעות השינויים, שחלו בתמורה לדולר ערך נחסך ולדולר ערך מוסף. שינויים אלה מלמדים על השינויים בתמורה נטו לגורמי הייצור, שכן הם כוללים, נוסף על השפעת השינוי בשער על מחירי התפוקות, גם את השפעתו על מחירי התשומות. לפי אמת מידה זו, גדלה התמורה לגורמי ייצור, המועסקים במגזר תחליפי היבוא התעשייתיים, ב-8 אחוזים לאחר הרפורמה, בעוד שבמגזר היצוא התעשייתי גדלה התמורה רק ב-1.4 אחוזים.

יש להדגיש שוב, ששינוי מפלה זה בתמורה לגורמי הייצור ביצוא ובהחלפת יבוא, בהגדילו את הפער הקיים (מ-34 ל-42 אחוזים), גרם להעמקת העיוותים בהקצאת המקורות במשק והרחיק את המשק מהיעד של שער אחיד לכל המוצרים הסחירים.

1. השינויים ברמות החיסוי במגזרים של תחליפי יבוא ויצוא תעשייתיים

א. תחליפי יבוא

גיתוח שיעורי החיסוי הנומינליים בתעשייה (בפירוט ענפי משנה — ראה לוח 4), ושיעורי החיסוי האפקטיביים מעלה, שהענפים הבעייתיים, מבחינת גובה החיסוי, היו בדרך כלל בשנת 1977 אותם הענפים, שהוגדרו כבעייתיים בתקופות קודמות, כלומר, בשתי התקופות שנחקרו, 1968—1965 ו-1972—1974.² צמצום שיעורי המכסים ומסי היבוא האחרים, שהתלווה לפיחות השער הרשמי, לא שינה את התמונה באורח מהותי. מעיד על כך פיזור שיעורי החיסוי בין שתי התקופות, שלא השתנה כלל : סטיית התקן מן השיעור הנומינלי הממוצע (כ-24 אחוזים) נשארה ללא שינוי. הסיבה לכך נעוצה בשיטה שבה צומצמו שיעורי המכס : כל שיעור מכס, מעל לרמה של 12 אחוזים, צומצם בשיעור אחיד של 20 אחוזים.

² ראה: יוסף ברוך, מבנה החיסוי בישראל 1965 ו-1968, בנק ישראל, מחלקת המחקר, יוני 1976; "רמות החיסוי בישראל 1968 ו-1972 עד 1974", סקר בנק ישראל 45—46, מאי 1977.

שערים לדולר ולדולר ערך מוסף במוצרים תעשייתיים, 1974 ו-1977

ל"י לדולר ערך מוסף		ל"י לדולר				
1977		1974		1977		1974
לאחר הרפורמה	לפני הרפורמה	לאחר הרפורמה	לפני הרפורמה	לאחר הרפורמה	לפני הרפורמה	
21.30	19.75	8.46	19.65	16.48	6.71	1. תחליפי יבוא
15.00	14.79	6.15	15.00	13.52	5.98	2. יצוא ¹
42	34	38	31	20	12	3. הפרש באחוזים (1)/(2)
מדד השינוי לעומת התקופה הקודמת						
1. תחליפי יבוא						
1.08	2.33	..	1.21	2.41	..	2. יצוא
1.014	2.48	..	1.11	2.26	..	
מדד החיסוי מעל לשער הרשמי ²						
1. תחליפי יבוא						
1.42	1.66	1.50	1.31	1.36	1.19	2. יצוא
1.00	1.24	1.09	1.00	1.14	1.06	
שינוי במדד החיסוי (אחוזים)						
1. תחליפי יבוא						
-14			-4			2. יצוא
-19			-12			

(1) לא כולל יצוא יהלומים ומחצבים.

(2) השער הרשמי ב-1974: 5.64 ל"י לדולר; ב-1977, לפני הרפורמה: 11.90 ל"י לדולר; אחרי הרפורמה: 15.00 ל"י לדולר.

על הענפים, ששיעור החיסוי בהם היה גבוה מן הממוצע לפני הרפורמה ונשאר כך גם לאחריה, נמנו: ענפי הטקסטיל (חוטי צמר וחוטם סינטטיים, בדים) ומוצרי טקסטיל מוגמרים (הלבשה, מוצרי סריגה, שטיחים וכו'); על ענפים אלו מוטלות, נוסף על שיעורי המכס הגבוהים, גם הגבלות אדמיניסטרטיביות, שנועדו לחסום "יצוא היצף". הסדרים דומים שוררים אף ביבוא לבידים. נוסף על כך, נשאר שיעור החיסוי גבוה יחסית, בענפי ההנעלה, ריהוט, מוצרי צריכה בני קיימא (טלוויזיות, מקררים, תנורים, מכוניות וכו'), מוצרי פלסטיק וזכוכית, ומוצרי מזון, כגון שוקולד, גבינות וחמאה.

יש להדגיש, כי מסי קנייה מהווים כלי מסוי, המפלה את היבוא לרעה, בשל הסדר תמ"א (תוספת מס אחוזים) המטיל שיעור מס קנייה גבוה יותר על ערך היבוא (כולל מכס) מאשר על ערך תחליף היבוא המקביל.

ב. מוצרי יצוא

לפני הפעלת הרפורמה ניתנו ליצוא התעשייתי תמריצים על פי הסדר "החזר מסים עקיפים". הסדר זה חילק את היצוא לשש קבוצות ערך מוסף במטבע חוץ, וקבע שיעורי תמריץ לדולר יצוא, הגדלים והולכים במעבר מקבוצת ערך מוסף אחת לגבוהה יותר.

שיטה זו נועדה לצמצם מירבית את הפיזור סביב שער אחיד לדולר ערך מוסף, למרות אי הרציפות בשערים, הנובעת מחלוקת היצוא לקבוצות ערך מוסף. בפועל נכשלה השיטה, בעיקר עקב התרופפות הקשר בין אחוז הערך המוסף בפועל של מוצר יצוא נתון לבין הקבוצה, שבו

תחליפי יבוא תעשייתיים — שערים נומינליים ואפקטיביים (ל"י לדולר) לפי מגזר,
1974 ו-1977

שערים אפקטיביים			שערים נומינליים			
1977		1974	1977		1974	
לאחר הרפורמה	לפני הרפורמה		לאחר הרפורמה	לפני הרפורמה		
23.10	19.28	6.88	18.90	12.85	5.70	1. מזון וטבק
23.55	22.25	11.28	22.65	18.92	7.84	2. טקסטיל והלבשה
19.35	21.78	7.39	18.75	16.66	6.60	3. תעשיות קלות
20.25	19.64	9.76	18.00	15.35	6.82	4. מינרלים, כימיקלים
21.00	18.09	7.33	18.75	15.35	6.37	5. מוצרי מתכת
21.30	19.75	8.46	19.65	16.18	6.71	סך הכול
מדרי חיסוי (חיסוי מעל לשער הרשמי 1)						
1.54	1.62	1.22	1.26	1.08	1.01	1. מזון וטבק
1.57	1.87	2.00	1.51	1.59	1.39	2. טקסטיל והלבשה
1.29	1.83	1.31	1.25	1.40	1.17	3. תעשיות קלות
1.35	1.65	1.73	1.20	1.29	1.21	4. מינרלים, כימיקלים
1.40	1.52	1.30	1.25	1.29	1.13	5. מוצרי מתכת
1.42	1.66	1.50	1.31	1.36	1.19	סך הכול

(1) ראה הערת 2 ללוח הקודם.

הוא סווג מינהלית לשם קבלת תמריצים. כך הפך בהדרגה הסיווג המינהלי למכשיר להגדלת שיעורי תמריץ לדולר יצוא. הראיה לכך היא העובדה, ששיעורי הערך המוסף לא תוקנו כלפי מטה אפילו בתקופות, שבהן עלה תולדות מחירו של רכיב היבוא, יחסית למחירי יצוא (תחילת שנות השבעים). עדות נוספת משתקפת בריכוז ההדרגתי של רוב היצוא התעשייתי בשנות השבעים בקבוצה העליונה של הערך המוסף, מבחינת הזכות לתמריץ (66 אחוזים ומעלה).

בשל כל אלה, הרי לפני הרפורמה לא היו זהים שיעורי הערך המוסף, שנקבעו מינהלית, לשיעורי הערך המוסף, המחושבים על בסיס מקדמי תשומה-תפוקה. מסיבה זו היו גם שערי הדולר ודולר הערך המוסף, שקיבלו היצואנים מינהלית, שונים מאלה שהיו מקבלים לפי תחשיב.

הפיחות האפקטיבי ביצוא התעשייתי (ממוצע של 1.4 אחוזים) חושב כהפרש בין השער לדולר הערך המוסף ליום 17.10.1977 (לפי תחשיב)³ לבין השער, שהונהג לאחר הרפורמה (15 ל"י לדולר). על פי הפירוט הענפי, המובא בלוח 3, נראה, שבכשליש מהיצוא התעשייתי (פרט ליהלומים ומחצבים)⁴ התרחש פיחות שלילי (ייסוף) עם הנהגת השער החדש. במסגרת זו כלולים ענפי הטקסטיל וההלבשה, הגומי והפלסטיקה. בשליש נוסף מהיצוא התעשייתי נעשה פיחות בשיעור של עד 4 אחוזים (ענפי מוצרי מתכת ומכונות, חשמל ואלקטרוניקה); בשליש היצוא הנותר פוחת שער תחליפין בכ-7 אחוזים (כלי הובלה, מוצרי עץ ונייר). הפיחות הממוצע בערך המוסף ביצוא התעשייתי היה, כאמור, 1.4 אחוזים.

³ כשאחוז הערך המוסף מחושב על פי מקדמי תשומה-תפוקה משנת 1968.

⁴ על בסיס ערכי היצוא של שנת 1976.

יש להעיר, שבשלושה מגזרי יצוא מוצרים, שאינם נכללים בסקירה זו, דהיינו יצוא חקלאי, יהלומים ומחצבים, היו שיעורי הפיחות האפקטיביים 6.5, 11.5 ו-7.5 אחוזים, בהתאמה. הפיחות האפקטיבי ביצוא שירותים, המהווה כ-40 אחוזים מסך היצוא, היה כ-40 אחוזים. שירותים אלו (פרט לבתי מלון, לתיירים וליצוא ידע) לא נהנו מכל תמריץ לפני הרפורמה. ניתן לומר, כי למעשה נהנו כל השירותים הסחירים משיעורי פיחות אפקטיביים גבוהים יותר מאשר המוצרים הסחירים, ובכך תוקן עיוות, ששרר עד הרפורמה.

לוח 3

שער לדולר ערך מוסף ביצוא תעשייתי¹ לפני הרפורמה, והפיחות האפקטיבי

שער חליפין לדולר ערך מוסף	שער חליפין לדולר ערך מוסף	אחוז ערך מוסף במטבע חוץ בשנת 1976 ³	שער חליפין אפקטיבי לדולר יצוא לפני הרפורמה	התפלגות היצוא באחוזים (1976) ²	הענף
4.2	14.40	62.4	13.46	13.6	מזון
-0.9	15.14	57.0	13.75 ⁴	16.6	טקסטיל הלבשה
9.0	13.76	67.1	13.15	0.7	עור
3.8	14.45	56.9	13.35	1.8	עץ
7.2	13.99	71.8	13.40	1.3	נייר והוצאה לאור
-5.2	15.82	43.4	13.60	4.7	גומי, פלסטיקה
-2.7	15.42	47.7	13.58	15.7	כימיה (למעט דלק)
-2.6	15.40	48.8	13.61	0.6	מינרלים אל-מתכתיים
6.1	14.14	45.9	12.93	1.8	מתכת בסיסית
2.5	14.63	60.7	13.56	20.9	מוצרי מתכת ומכונות
1.5	14.78	54.9	13.48	10.0	חשמל ואלקטרוניקה
7.1	14.20	51.8	13.09	8.2	הובלה
4.5	14.36	60.6	13.39	3.9	תעשיות שונות
1.4	14.79	56.0	13.52	100.0	סך הכול

- (1) לא כולל יצוא יהלומים, מחצבים ודלק.
- (2) סך-כל היצוא במיליוני דולרים ב-1976: 1,118 מיליון דולר.
- (3) מחושב על-פי מקדמי תשומה-תפוקה של שנת 1968.
- (4) כולל תמריץ של כ-0.5 ל"י לדולר, הנובע מקרנות ענפיות.

2. תמיכות ביצוא דרך הלוואות בריבית נמוכה לזמן קצר

בסקירה זו נדונו עד כה התמיכות ליצוא, פרט לתמיכה דרך הלוואות לזמן קצר (הון חוזר) בלירות ישראליות, הניתנות במסגרת האשראי המוכוון של בנק ישראל. יש לעסוק גם בנושא זה כדי לבחון את מכלול ההפרשיות בשיעורי החיסוי על תחליפי יבוא ועל היצוא. במתן הלוואות בריבית נמוכה ליצוא יש משום תמיכה, הנובעת מההפרש שבין שער הריבית שהיצואן משלם על אשראי זה, לבין שער הריבית בשוק החופשי. בחודש נובמבר 1977 נאמד הפרש זה בכ-25 אחוזים. הנחוגים המובאים להלן⁵ מורים, כי תוספת התמיכה ליצוא, הנובעת מההון החוזר המסובסד, אינה משגה משמעותית את ההפרשיות בשיעורי החיסוי על תחליפי יבוא ועל היצוא.

⁵ מקור הנתונים: מחלקת האשראי, בנק ישראל.

שער החליפין, ל"י לדולר ערך מוסף לפני הרפורמה		שער החליפין, ל"י לדולר אחרי הרפורמה		
21.30	19.75	19.65	16.18	מוצרים תעשייתיים
15.00	14.79	15.00	13.52	(1) תחליפי יבוא
42.00	34.00	31.00	20.00	(2) יצוא — ללא תמיכת הון חוזר
26.00	15.79	15.56	14.08	(3) ההפרש (אחוזים) (1)/(2)
33.00	25.00	26.00	15.00	(4) יצוא — כולל תמיכת הון חוזר
				(5) ההפרש (אחוזים) (1)/(4)

3. סיכום

מדיניות החיסוי במגזר המוצרים הסחירים התעשייתיים, שהונהגה עם הרפורמה בשער החליפין, באוקטובר 1977, הביאה לשיעורי פיחות אפקטיביים שונים לתחליפי יבוא ולמוצרי יצוא (7 אחוזים ו-1.4 אחוזים, בהתאמה). כתוצאה מכך התרחב ההפרש בתמורה לגורמי הייצור, המועסקים בשני מגזרים אלה, לכ-40 אחוזים. הפרש זה אינו תורם להקצאת מקורות יעילה במגזר המוצרים התעשייתיים, בהיותו מפלה לרעה את גורמי הייצור המועסקים ביצוא.

ניתן לתקן הפרש זה באחת משתי הדרכים הבאות:

- (1) מתן תמריצי יצוא, — שיטה גרועה, שתחזיר את המשק לעיוותי העבר ובעיותיו, ותרחיק אותו מהנהגת שער אחיד לכל מוצרי היצוא.
- (2) הורדת שיעורי המכס, — מדיניות התואמת את התכניות הקיימות להשתלבות ישראל בשוק המשותף.

לוח 4

שיעורי חיסוי נומינליים לפי מגזר וענף, 1977

1977		
אחרי הרפורמה	לפני הרפורמה	מגזר/ענף
1.15	1.35	מזון וטבק
1.14	1.17	203 — שימורי ירקות ופירות
1.18	1.20	204 — מרגרינה
1.18	1.20	209 — מוצרי בצק
1.50	2.27	210 — סוכר
1.50	1.50	211 — שוקולד
1.30	1.30	213 — בירה
1.00	1.37	216 — סיגריות
1.26	1.08	ללא 210 ו-216
1.51	1.59	טקסטיל, הלבשה ועור
1.14	1.22	200 — חוטי כותנה
1.13	1.30	221 — חוטי צמר
1.23	1.34	222 — חוטים סינטטיים
1.55	1.64	223 — אריגת בדים
1.66	1.69	225 — מוצרי סריגה
1.66	1.69	230 — הלבשה
1.12	1.08	270 — בורסקאות
1.55	1.62	271 — נעליים

לוח 4 (המשך)

שיעורי היסודי נומינליים לפי מגזר וענף, 1977

1977		מגזר/ענף
אחרי הרפורמה	לפני הרפורמה	
1.25	1.40	תעשיות קלות
1.28	1.30	240 — עץ לבוד
1.46	1.52	243 — רהיטים
1.12	1.26	250 — נייר בסיסי
1.20	1.50	251 — מוצרי נייר וקרטון
1.20	1.29	מינרלים, כימיקלים
1.00	1.00	120 — אשלג
1.00	1.00	199 — פוספטים
1.22	1.28	280 — מוצרי גומי
1.30	1.33	281 — צמיגים
1.20	1.43	283 — מוצרי פלסטיק
1.12	1.15	290 — כימיה בסיסית
1.20	1.23	291 — תרופות
1.28	1.38	294 — צבעים
1.20	1.15	295 — חומרי הדברה
1.33	1.44	301 — מוצרי זכוכית
1.25	1.45	309 — מינרלים אל-מתכתיים, לגמ"א
1.26	1.29	מתכת
1.23	1.25	320 — ברזל בסיסי
1.16	1.18	322 — מתכות אל-ברזליות
1.08	1.25	323 — צינורות מתכת
1.16	1.18	330 — מוצרי ארמטורה
1.10	1.12	331 — מוצרי פח
1.18	1.20	332 — תעשיית תייל
1.72	1.75	333 — מכשירי בישול וחימום
1.18	1.20	334 — סכו"ם וכלי עבודה
1.16	1.18	335 — מוצרי מתכת מבניים
1.16	1.18	340 — מכונות לתעשייה ובניין
1.16	1.18	341 — מכונות לחקלאות
1.70	1.75	342 — מכונות למשק ביתי
1.16	1.18	343 — מדחסים וציוד שאיבה
1.18	1.20	350 — מנועים ושנאים
1.25	1.30	351 — התקנה חשמלית
1.44	1.48	352 — סוללות ומצברים
1.64	1.70	354 — רדיו וטלוויזיה
1.50	1.50	360 — מכונות, משאיות

נספח : הגדרות שיעורי החיסוי הנומינליים והאפקטיביים, ודרכי חישובם

מדדי חיסוי נומינליים לתחליפי יבוא חושבו בעבודה זו על בסיס שיעורי המכס בפועל לפני הרפורמה בשער החליפין ולאחריה, נוסף על הפרשי מס קנייה, שנבעו מהסדרי תמ"א. הסדרים אלה מאפשרים להטיל על מוצרי יבוא שיעורי מס קנייה גבוהים יותר מאשר על מוצרים מקבילים של ייצור מקומי.

שיעורי חיסוי נומינליים ממוצעים לענפים ולמגזרים חושבו על בסיס ערכי התפוקות של שנת 1974.

שיעורי החיסוי הנומינליים ביצוא, לפני הרפורמה, הינם שיעורי התמיכות הישירות לדולר יצוא (החזרי מסים עקיפים). תמיכות אלה ניתנו על פי מפתח של קבוצות ערך מוסף. הענפים היחידים, שקיבלו תמריצים מעבר לתמיכות ישירות, הינם ענפי הטקסטיל וההלבשה. התמריצים הנוספים שולמו דרך קרנות ענפיות.

מדדי חיסוי אפקטיביים EPR לתחליפי יבוא חושבו על בסיס הנוסחאות הבאות :

$$(1) \quad ERP = (w_j/v_j) - 1$$

w_j ו- v_j הם מקדמי ערך מוסף בייצור מוצר j במחירים מקומיים ועולמיים, בהתאמה. להלן הנוסחאות לגבי חישוב מקדמי הערך המוסף :

$$(2) \quad w_j = 1 - \left(\sum_i d_{ij} + \sum_i t_{dij} + \sum_i m_{ij} + \sum_i t_{mij} \right)$$

$$(3) \quad v_j = \frac{1}{1+t_j} - \left(\sum_i \frac{d_{ij}}{1+t_{ij}} + \sum_i m_{ij} \right)$$

m , d הן תשומה ליחידה תפוקה, המיוצרת בשוק המקומי ומיובאת, בהתאמה, במחירי יצרן (סי"פ לגבי יבוא). t_m , t_d מס על יחידה מקומית ומיובאת, בהתאמה. t — שיעורי החיסוי הנומינליים.

j מציין תפוקת המוצר ה- j , ו- ij מציין את תשומת i לייצור j .

בחישוב שיעורי החיסוי האפקטיביים, על פי נוסחאות אלה, לאוקטובר ולנובמבר 1977, התבססנו על מקדמי תשומה-תפוקה של שנת 1968, שהם המעודכנים ביותר המצויים כיום במשק הישראלי. החישוב על פי מקדמי 1968 פירושו ששיעורי החיסוי האפקטיביים מבטאים רק את השפעת השינויים ברמות החיסוי הנומינליות, הניתנות לתפוקות המיוצרות בשוק המקומי. במוצרי יצוא נעשה חישוב שערי החיסוי האפקטיביים על פי שיטת מחיר דולר ערך מוסף במטבע חוץ (Domestic Resource Cost). לפי שיטה זו, מתקבלים אומדני חיסוי קרובים לאלה, המתקבלים לפי השיטה המתוארת לגבי תחליפי היבוא² (נוסחאות (1) עד (3) לעיל, כאשר במקום t_j מציבים s_j , שהוא שיעור תמיכה למוצר יצוא).

הנוסחה של מחיר דולר ערך מוסף, (D.R.C.), במונחי ל"י לדולר) הינה :

$$DRC = \left[\frac{w}{r - m_{cif}} \right] e$$

w — אחוז הערך המוסף (בל"י);

r — היחס בין מחיר המוצר בל"י פו"ב לבין מחיר ליצרן (כולל תמיכות);

m_{cif} — מקדם היבוא סי"פ (בל"י);

e — שער רשמי בל"י לדולר.

¹ כלומר: מקדם הערך המוסף w_j , וכל המקדמים המופיעים בסוגריים בנוסחה (2) לעיל, הינם המקדמים של שנת 1968.

² ראה: יוסף ברוד, מבנה החיסוי בישראל 1965 ו-1968, בנק ישראל, מחלקת המחקר, יוני 1976.